

va jedno od relativno najsigurnijih ulaganja budući da je izgradnja na kredit povezana instrumentima jamstva koje dobiva brodograditelj.

Inž. Josip Kirinčić, stručnjak za tehničku opremu luka u raspravi »Osvrt na kapacitete naših morskih luka i njihovo korištenje« razmatra princip tehničkog unapređenja naših luka koji je vrlo važan u vrijeme kad i druge svjetski poznate luke ulažu mnoga sredstva u usavršavanje tehničke opreme, kako bi i novim metodama zadržale i privukle teret. Moderni brodovi specijalne konstrukcije zahtijevaju povoljnu propusnu moć luke, njenu funkcionalnu vrijednost, vezu sa zaleđem, skladišta, opremu, te općenito najoptimalnije tehnološke i eksploatacione uvjete rada. U tom svjetlu autor u raspravi razmatra tehnološke uvjete svih naših luka, te predlaže najbolja moguća rješenja.

Dr Lucijan Kos, savjetnik Instituta za saobraćaj Hrvatske u raspravi »Ekonomske i pravne aspekte podjele našeg obalnog mora« razmatra administrativno-teritorijalnu podjelu jugoslavenskog obalnog mora, udio priobalnih općina u istraživanju i eksploataciji morskog dna i bogatstva obalnog pojasa. Smatra da je u razgraničenju teritorijalne podjele najefikasnije primijeniti sistem pravnih linija, koje spajaju određene točke, čime se može postići svestrana međusobna suradnja općina i razboriti ekonomski uspjeh.

Zdenko Brusić, kustos Arheološkog muzeja u Zadru, stručnjak za podvodnu arheologiju, razmatra probleme plovidbe Jadranom u prethistoriji i antici. Na temelju karte nalazišta podmorskog istraživanja brodova i tereta koji su još sačuvani, autor zaključuje kuda su brodovi plovili, koje su im luke bile odredišta, kakav se teret prevozio i kojim su se plovidbenim pravcima na svojim putovanjima služili.

Solidni i studiozni radovi ovih Krčana vrijedan su prilog proučavanju prošlosti i aktualne problematike naše pomorske djelatnosti.

R. F. Barbalčić

O ČETIRI KRČKA ADVOKATA U POLITIČKOM ŽIVOTU ISTRE I KVARNERSKIH OTOKA

U povodu proslave sto godina advokature u Hrvatskoj, Advokatska komora SRH u Zagrebu izdala je spomen-ediciju u kojoj je, pored ostalog, prikazana društvena i politička aktivnost hrvatskih advokata kroz navedeno razdoblje, a i prikaz značaja njihove političke borbe i kao branioca istine i interesa naroda iz koga su nikli.

Ovo svečano izdanje (Odvjetnik, XVIII, br. 9, Zagreb 1968) sadrži ove radove: »U povodu proslave, 'Sto godina advokature u Hrvatskoj'« (A. Štokić), »Advokatura u političkom sistemu Jugoslavije« (L. Geršković), »Odvjetnički Statut iz 1694. godine«, (»Slobodan prijevod Odvjetničkog statuta iz 1694. godine prema izvornom latinskom tekstu«), »Odvjetnički red iz 1694.« i »Upute za rad odvjetnika iz godine 1804.« (Z. Herkov), »Opći historijski razvoj advokature u krajevima koji danas tvore SR Hrvatsku«, (Od najstarijih vremena do postanka stare Jugoslavije«) (V. Bayer), »Razvoj i djelatnost advokature na području Socijalističke Republike Hrvatske« (M. Belčić), »Odvjetništvo u Osijeku i Slavoniji nakon oslobođenja od Turaka« (K. Firinger), »Dr Eugen Kvaternik« (J. Horvat), »Dr Šime Mazzura — jedan iz plejade naših odvjetnika« (Š. Kulišić), »Dr Ivan Ribar« (A. Štokić), »Dr Ivo Politeo« (M. Kalodera), »Advokati u Varaždinu« (M. Magdić), »Prilog proučavanju uloge odvjetnika u narodnom preporodu Dalmacije« (A. Cvitanić), »Razvitak advokature u Zadru« (Š. Peričić), »Zadarska advokatska komora u narodnim rukama« (J. Beroš), »Dr Ante Trumbić« (V. Franceschi), »Prilog povijesti advokature u Dubrovniku« (V. Kišić), »Žena u našoj advokaturi« (I. Knežević), »Ljudevit Gaj i Bogoboj Atanacković« (K. Hadži), »Dr Ljudevit Gaj i odvjetništvo« (A. Čupović), »dr Mihajlo Polit Desančić protiv 'Železničke pragmatike'« (M. Botić), »Dobrivoje-Dobra S. Petković, beogradski advokat« (M. Živanović), »Trije veliki jugoslavanski odvjetnici dr Danilo Majaron, dr Ivo

Politeo in Ljubomir M. Stefanović« (V. Grosman), »Odvjetnik u međunarodnom pravosuđu« (J. Andraszy), »O aktivnosti advokata na polju međunarodne suradnje« (L. Rotter), »Advokatura i današnje međunarodno privatno pravo« (N. Katičić), »Filozofija jedne profesije« (S. Strugar), »Advokatura i društveni progres« (S. M. Slijepčević), »Stogodišnji preobražaj metode rada u advokaturi od kodifikacije do kompjuterizacije« (M. Milić) i »'Odvjetnik' i stručna literatura« (A. Čupović); na kraju su dati popis funkcionera Advokatske komore, advokatskih kolektiva te advokata i advokatskih pripravnika u SRH i dvadeset fotografija istaknutih odvjetnika od 1868—1968 (među njima su i slike dra Dinka Vitezića, dra Matka i dra Dinka Trinajstića s otoka Krka).

O odvjetnicima i odvjetništvu iz ovih naših krajeva pišu posebne članke Milan Sloboda, »Dva naša znamenita advokata«, Juraj Andraszy, »Marijan Derenčin, Ivan Ružić i Milan Rojc«, Josip Hekman, »Pravosuđe i advokatura u staroj Rijeci po Kobleru (Povijesni fragmenti), Đuro Rošić, »O hrvatskim riječkim advokatima u doba provizorijuma i do anektiranja Rijese Italiji«, Mirjana Gross, »Erazmo Barčić«, Ljubo Buršić, »Hrvatski advokati u Istri i Liburniji«, Zvane Črnja, »Matko Laginja«, no podataka ima i u člancima nekih drugih autora.

Između velikog broja objelodanjenih članaka posebno nas ovdje zanima napis Petra Strčića, asistenta Sjeverojadranskog instituta JAZU u Rijeci (str. 231—251) o ulozi koju su u političkom životu Istre i kvarnerskih otoka u drugoj polovici prošlog i početkom našeg stoljeća odigrala četiri krčka advokata: dr Dinko Vitezić, dr Matko i dr Dinko Trinajstić i dr Anton Antončić.

Jer siromašan istarski seljak, taj prezreni težak na škrtoj zemlji jedne od najzapuštenijih austrijskih provincija, okružen slojem nezasićenih kapitalista i sapet organiziranom silom besćutnog, otuđenog činovništva, sâm nije mogao ni slu-

titi gdje treba da potraži puteve koji vode iz gospodarske bijede u život dostojan čovjeka i gdje mu je mjesto kao pripadniku određene nacionalne skupine. I u tom odsudnom času, kad je vjerojatno rješavana sudbina slavenskog življa u Istri, iz krila našeg puka izašla je ona skupina ljudi koji su bili začetnici istarskog preporoda i neumorni tumači težnji i potreba svoga kraja. U krugu te skupine nalazimo pripadnike raznih zvanja i različitog obrazovanja, ima među njima učitelja, pomorskih kapetana, svećenika, liječnika kao i novinara, ali po broju i po važnosti njihova djelovanja, a napose po smišljeno vođenoj političkoj akciji ističu se među svima njima upravo advokati.

A ovo promišljeno, dobro pripremljeno i znalački izvedeno uvođenje u javni, napose u politički život Istre grupe mladih pravniko-advokata bilo je u preporodnom procesu tog kraja od presudne važnosti. Kad bi danas trebalo negdje pokrenuti narodne mase iz nacionalnog i općeg duhovnog mrtvila, vjerojatno bi se tome cilju moralo poći drugim putevima u prvom redu oslobađanjem masa od ekonomske zavisnosti, pa bi i vođe morali biti vješti u pitanjima narodnog gospodarstva. Međutim, Istra je u to vrijeme bila u sastavu Austro-Ugarske monarhije, u kojoj je razgranati sistem pravnih pravila držao čvrsto u svojoj vlasti ne samo sav javni život ove glomazne države nego je ta pravna struktura osjetljivo i vrlo neugodno zadirala i u privatni život svakog pojedinca. Osloboditi istarskog seljaka iz te kobne mreže raznih zakonskih propisa, koji su ga gušili i koji su mu i po duhu i po jeziku u kom su bili pisani ostali strani i nerazumljivi, ili u najmanju ruku učiniti bar toliko da mu ti propisi ne nanesu nepodnošljivu štetu, bio je neizbježno prvi korak u preporodnom radu istarskih školovanih ljudi, napose advokata. No pored svakodnevnih napora da u najrazličitijim prilikama, u koje je život dovodio istarskog seljaka pred sudovima i upravnim vlastima, interveniraju i priteknu u

pomoć svojim savjetom, obranom ili pismenim podneskom, oni su prije svega morali da povedu borbu za uvođenje narodnog jezika u urede, jer su se svi uredi u Istri tada služili samo talijanskim ili njemačkim jezikom; štaviše, ni u Istarskom saboru, koji je trebao biti predstavničko tijelo upravo istarske slavenske većine, nije bila dozvoljena upotreba ni hrvatskog ni slovenskog jezika.

I taj su svoj osnovni rodoljubni i čovjekoljubivi zadatak hrvatski advokati Istre izvršili u punoj mjeri.

Treba stoga zahvaliti Petru Strčiću što je ovim svojim prilogom ne samo — u dobro sprovedenoj sintezi — osvijetlio politički rad krčkih advokata Dinka Vitezića, Matka i Dinka Trinajstića i Antona Antončića, nego je u svoja pregledna izlaganja unio i više zanimljivih ocjena tadašnjeg političkog, ekonomskog i kulturnog stanja u Istri. Navodeći kako se dosadašnja historiografija Istre bavila (ako se izuzme najistaknutija i najpoznatija ličnost dra Jurja Dobrile) uglavnom djelatnošću dra Matka Laginje, profesora Vjekoslava Spinčića i novinara Matka Mandića, a ostale značajne istarske javne radnike iz tog vremena spominjala uzgred i samo prigodno, Strčić posebno naglašava kako je bilo »uz spomenu tu četvoricu i drugih građanskih političara, kulturnih i ostalih radnika u Istri koji su izvršili velik utjecaj na postavljenje i rješavanje mnogih problema iz života našeg naroda u Istri«. I upravo u nastojanju da nadoknadi ovaj nedostatak, autor je u ovom svom poduljem napisu prikazao neke Krčane po profesiji advokate, koji nisu bili rođeni unutar geografskih granica Istre već na otoku Krku, ali je u ono doba i taj otok sačinjavao s Istrom jedno političko-administrativno tijelo, pa su i oni bili uvučeni u javni život Istre, gdje je u ono vrijeme bila velika nestašica politički izgrađenih pojedinaca. Prvi među njima bio je dr Dinko Vitezić, koji je tokom gotovo dva decenija zastupao Istru u bečkom Carevinskom vijeću, i tu je u centru austrijske protuslavenske politike

i protunarodne birokracije odlučno branio interese kraja koji ga je birao. Autor ističe da je Vitezić kao financijski stručnjak poznao ekonomske probleme i da je u svom djelovanju u parlamentu kao i izvan njega, u direktnom dodiru s istarskim pukom, znao naći vrlo pogodna rješenja za ublaženje gospodarske krize koja je u ono vrijeme zahvatila istarsko selo i njegova veća naselja, a osobito se teško osjećala u pomorstvu.

Autor je nadalje prikazao i dvojicu krčkih advokata koji su neobično zaslužni kao javni radnici u životu Istre, a pripadaju istoj obitelji: bila su to braća Matko i Dinko Trinajstić. Otvarivši advokatsku kancelariju u Buzetu kamo ga je uputilo tadašnje političko rukovodstvo istarskog pokreta, Matko je u tom kraju razvio toliko razgranatu djelatnost da je uskoro bio izabran za bužetskog načelnika, a odmah zatim i za poslanika u Istarski sabor. Svoj javni rad nije međutim — ističe autor — ograničio samo na političke akcije: zalagao se svoj-ski u svakom poslu gdje je svom narodu mogao biti od pomoći, bilo na gospodarskom, kulturnom ili prosvjetnom polju. I njegov je mlađi brat, dr Dinko Trinajstić, otvorio advokatsku kancelariju, i to u Pazinu. Uključivši se odmah u politički rad, bitno je pridonio tome da je ovaj gradić u centralnom dijelu Istre postao žarište kulturnog i gospodarskog života Istre. Autor je, osim toga, prikaz djelatnosti dra Dinka Vitezića nadopunio iznošenjem njegovog udjela u radu Jugoslavenskog odbora za vrijeme prvog svjetskog rata i njegove lične drame nakon talijanske okupacije Krka, okupacije, a zatim i aneksije Istre.

Svoj osvrt na politički rad četvorice krčkih advokata u Istri Strčić je završio prezentirajući nam najmlađeg među njima, dra Antona Antončića, koji se kao Vitezićev stručni suradnik i prijatelj uključio u politički pokret građanskih predstavnika naših naroda u Istri i time dao svoj doprinos u borbi za nacionalni preporod Istre.

Đuro Rošić

KRČKI ZBORNIK

2

**KRK
1971**

KRČKI ZBORNIK

POVIJESNOG DRUŠTVA OTOKA KRKA
PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

SVEZAK 2

Urednički odbor:

dr BRANKO FUČIĆ
PETAR STRČIĆ (glavni urednik)
RIKARD ŽIC
RUDOLF ŽIC

Ovaj je svezak uredio:

PETAR STRČIĆ

Slika na koricama: MILA KUMBATOVIĆ (Motiv grba Omišlja)